

ПРОЕКТ

Funded by
the European Union

Кыргызстандагы жашыл жана санарип университеттерге өтүүнүн Модели

Кыргызстандагы жашыл жана санарип университеттеринин модели Кыргыз Республикасынын университеттери үчүн Европалык комиссиянын ERASMUS+ программасынын GREENKG долбоорунун алкагында жана Кыргыз Республикасынын 2018-2040-жылдарга карата Улуттук өнүгүү стратегиясына ылайык түзүлгөн.

Аталган документте жетекчиликке алынган принциптер, Кыргызстандын жогорку билим берүү мекемелерине туруктуу өнүгүүнүн жол башчылары катары иш алып барууга жана студенттер менен коомдун арасында «жашыл жана санарип» чөйрөгө өтүүнү колдогон жүрүм-турумдун өзгөрүшүнө көмөктөшүүгө мүмкүндүк берет. Күнүмдүк турмушта, айлана-чөйрөгө терс таасирин тийгизген көнүмүш адаттарды азайтууга жана маалымат технологияларын эффективдүү колдонууга багытталган мобилдүү университетти башкаруу концепциясын ишке ашыруу боюнча өз стратегияларын иштеп чыгууга иш-чаралардын жана механизмдердин негизин сунуштайт. Жогорку окуу жайлардын, коомдун жалпы көйгөйлөрүн, анын ичинде климат, айлана-чөйрө жана туруктуу өнүгүү маселелерин чечүүгө жардам бере турган билим жана көндүмдөрдү түзүүдөгү ролун күчөтөт.

Окуу программаларына экология, туруктуу өнүгүү принциптерин киргизүү жана жарандардын экологиялык көндүмдөрүн өнүктүрүүгө көмөктөшөт.

Университеттин окутуучулары жана административдик кызматкерлери арасында экологиялык принциптерди жана туруктуу өнүгүү принциптерин ишке ашыруу жолдорун билүү деңгээлин жогорулатып, туруктуу альтернативдүү чечимдерди жана стратегияларды өздөштүргөн адистердин санын көбөйтөт.

Окуу жайлар менен башка кызыкдар тараптардын ортосунда тажрыйба жана билим практикасын өнүктүрүү үчүн жаңы кызматташуу моделдерин бекемдеп, ишке киргизет.

Модельде көрсөтүлгөн максаттар жана чаралар GREENKG долбоорунун ишке ашыруу натыйжаларына негизделип, туруктуу негизде аткарылышы жана узак мөөнөттүү келечекте башка университеттерге да жайылтылышы толук мүмкүн. Кыргыз Республикасынын башка окуу жайларында Жашыл жана санариптик университет моделин адаптациялоо процесси академиялык коомчулуктун, коомдун жана өкмөттүн (Билим берүү жана илим министрлиги, Санариптик өнүктүрүү министрлиги, Экономика жана соода министрлиги) ортосундагы диалогго негизделиши керек.

Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан бекитилди

Түзүүчүлөр: Capacity Building Consulting Group жана Казы Дикамбаев атындагы Кыргыз Р ТИМдин Дипломатиялык академиясы

Мазмуну

1. «Жашыл жана санарип кеңсеге» өтүүгө даярдануу

«Жашыл жана санарип кеңсенин» миссиясы;

Административдик процесс, кеңседе аткарылуучу иштерди пландоо;

Кызмат портфели

Гибридик офис

2. Кызматкерлерди жалдоо жана кызматтан жогорулатуудагы критерийлер

3. Билим берүү процесси

Илим. Билим берүү, илим, өндүрүш интеграциясы жана коммерциялаштыруу

4. Билим берүү мекемелери үчүн “жашыл” сатып алуулар

Мамлекеттик сатып алууларды уюштуруудагы тендердик документтер төмөнкү маалыматтарды камтышы керек

5. Инфраструктура

Энергияны башкаруу

Калдыктарды башкаруу

Суу ресурстарын башкаруу

Ландшафтты башкаруу

Биоартүрдүүлүктү коргоо

Транспорт

6. Сапатты камсыздоо

7. «Жашыл жана Санариптик университет» тармагы

Тиркемелер:

Тиркеме 1

Тиркеме 2

Тиркеме 3

Тиркеме 4

Кыргыз Республикасындагы билим берүү мекемелеринин инновациялык мүмкүнчүлүктөрүн жогорулатуу максатында, “жашыл” багытты жана “санариптештирүү” стратегиясын киргизүү аркылуу ЖОЖдордун туруктуу, инклюзивдүү өсүшүн жана глобалдык билим берүү чөйрөсүндөгү атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн күчөтүү жана жогорку билимди трансформациялоону көздөйт. Бул трансформация “Кыргызстан - жашыл экономика өлкөсү” (2019-2023) жашыл экономика концепциясын, Кыргыз Республикасындагы санариптик трансформация концепциясын жана БУУнун туруктуу өнүктүрүү максаттарын эске алуу менен жүргүзүлөт.

Аталган сунуштардын негизинде “Жашыл жана санариптик университеттин” жалпы моделин таңуулабастан, тескерисинче, ар бир университеттин тиешелүү локалдуу жана структуралык өзгөчөлүктөрүн эске алуу менен, трансформация процесстерин баштоого жана алга жылдырууга багытталган. Ошондой эле, студенттердин бул процесске активдүү катышуусун камсыздоо абзел.

Жашыл жана санариптик университеттин модели туруктуу өнүгүү принциптерин сактоо менен ишке ашырылат. Билим берүү жана административдик процесстерди санариптештирүү, оптималдаштыруу аркылуу билим берүү процессинин сапатын жогорулатуу, административдик, профессордук-окутуучулук курамдын жана студенттердин айлана чөйрөнү коргоо жана сактоо боюнча маалымдуулугун арттыруу, университеттин ресурстарын жоопкерчиликтүү башкаруу саясатын кабыл алуу зарыл. Университеттин административдик жана билим берүү процесстерин жашыл жана санариптик форматка өткөрүү үчүн, учурдагы билим берүү программаларын жана административдик процесстерди баалоо, аларды “санариптештирүү” жана “жашылдандыруу” тартибине ылайык кайра иштеп чыгуу талап кылынат.

1. “Жашыл жана санариптик кеңсени” түзүү кадамдар

“Жашыл жана санариптик кеңселерди” түзүү жана иштетүү жашыл жана санариптик демилгелерди ишке ашырууну тездетүүнүн негизги фактору, ошондой эле туруктуу жашыл өнүгүүнүн узак мөөнөттүү стратегиясы болуп саналат. “Жашыл жана санариптик кеңсени” түзүүнү университеттин ичинде бул түзүмдү (департамент же бөлүм) түзүү аркылуу, туруктуу өнүгүү жаатында университетти эффективдүү башкаруу концепциясын ишке ашыруу үчүн аянтча катары уюштурууга болот. Жашыл жана санариптик кеңсе стратегияларды, иш пландарды жана саясаттарды иштеп чыгат, алар андан кийин иш-чараларды каржылоо боюнча чечимдер менен бирге бекитилет.

Жашыл кеңсенин кызматкерлери университеттин бөлүмдөрүндөгү же администрациясындагы адистердин командасы болуп саналат – эл аралык байланыштар, финансы, окуу-методикалык, илимий же экономикалык бөлүмдөрдөн, кадрлар менен иштөө же студенттик бөлүмдөн, ИТ-технологиялардан - бул программаны ишке ашыруу үчүн чакырылган адистер. университеттин ишинин бардык багыттарында жашыл күн тартиби.

Жашыл жана санариптик кеңсенин миссиясы

Университеттин административдик процесстерине жашыл саясаттарды жана санариптик технологияларды киргизүү жана туруктуу өнүгүү принциптерин жана санариптик технологияларды окуу пландарына жана окутуу усулдарына интеграциялоо аркылуу комплекстүү билим, илим жана маданият аркылуу жергиликтүү жана глобалдык экосистеманы сактоого көмөктөшүү.

Борборлоштурулган санарип административдик процесске өтүү жана ишти пландаштыруу

Жашыл жана санариптик кеңсе университеттин учурдагы уставынын негизинде кеңсенин түзүмү, анын миссиясы, штаттык планы, такай жаңыланып туруучу иш планы жана бюджети жөнүндө жоболорду иштеп чыгат.

Ар бир университет кеңселерди уюштурууну жана университеттин структурасына интеграциялоону өз алдынча аныкташат. Алар борборлоштурулган же борборлоштурулбаган уюштуруу формаларын колдоно алышат. “Жашыл жана санарип кеңсенин” жобосун, структурасын, штаттык бирдигин ар бир окуу жайдын ректору өзүлөрүнө ылайык кеңсе жана анын функцияларын, иш планын бекитиши керек.

Өз иш-аракеттерин жана демилгелерин ишке ашырууда “жашыл жана санариптик кеңселер”, эл аралык байланыш, илимий, окуу жана окутууну санариптештирүү боюнча иш алып барган кызматкерлер жана сатып алуулар бөлүмүнүн кызматкерлери катышса, административдик процесстерди жана документ жүгүртүүнү санариптештирүү боюнча иштеген адистер, ошондой эле ИТ чөйрөсүнөн санариптештирүү процессин колдогон адистер тартылууга тийиш.

Эң негизги принциптер:

✓ *Университеттин Жашыл жана санарип кеңсеси (ЖСК) үчүн туруктуу өнүгүү негизги милдет катары каралышы керек, бул төмөнкүлөрдү өзүнө камтыйт:*

- Университеттин туруктуу (жашыл жана санарип) өнүгүү боюнча негизги принциптерин камтыган стратегияны иштеп чыгуу жана аны байма-бай жарыялап туруу;
- Чарба калдыктарын башкаруу жана аны кайра иштетүүнүн пландарын иштеп чыгуу;
- Туруктуу өнүгүү боюнча иш-чараларды өткөрүү;

✓ *Окутуучулар жана студенттер үчүн түрдүү инновациялык окуу мүмкүнчүлүктөрүн түзүү:*

- Туруктуу өнүгүү маселелери боюнча кызмат орундарын же бөлүмдөрдү түзүү;
- Кызматкерлерди багыттоо программаларын өнүктүрүү;
- Окуу программаларында туруктуу өнүгүү боюнча курстарды же модульдарды киргизүү.
- Жогорку билим берүү программаларына «жашыл жана санарип» күн тартибин жана туруктуу өнүгүү принциптерин киргизүү;

✓ *Туруктуу өнүгүүгө багытталган иш-аракеттерди баштоо жана ишке ашыруу, анын ичинде каржылык ресурстарды пландаштыруу жана бөлүштүрүү, ошондой эле ресурстарды борборлоштуруу (мисалы, энергияны үнөмдүү пайдаланууну жогорулатуу үчүн):*

- Жашыл сатып алууларды пландаштыруу;
- окуу имараттарына энергияны үнөмдөөчү технологияларды киргизүү;

✓ *Окутууну жана башкаруу процесстерин санариптештирүүнү колдоо:*

- Электрондук документ айлантуу системасын (СЭД) колдонуу;
- Электрондук китепкананы ишке киргизүү жана өнүктүрүү;

✓ *Жогорку окуу жайын адилеттүү жана натыйжалуу башкарууга жетишүү:*

- Билим берүү мекемесин демократизациялоо, децентрализациялоо, автономия жана өзүн-өзү башкаруу принциптерине негиздеп башкаруу;

Жогорудагы иш-чараларды ишке ашыруу үчүн, университетти башкаруунун жогорку натыйжалуу системасы түзүлүшү керек, ал конкреттүү көрсөткүчтөрдүн системасына негизделиши керек. Башкаруунун негизги стратегиялык максаттарынын бири – университеттин жетекчилигинин негизги көрсөткүчтөрү (KPI) түзүү жана алардын негизинде административдик кызматкерлердин жана окутуучулардын ишин баалоо.

Ар бир университетте өзүнүн KPI системасы иштелип чыгып, колдонулушу керек, анда көрсөткүчтөр вездун өзгөчөлүктөрүнө жана окуу жайдын миссиясын аткарууга багытталышы керек.

ЖСКнын кызмат көрсөтүү функциясы

ЖСК кызматкерлери оз ишин аткаруудагы миссиясы кандай?

- Башкаруу кызматкерлерине, илимий кызматкерлерге, окутуучуларга жана студенттерге маалымат берүү жана окууларды(семинар, тренингдерди) уюштуруу;
- Илимий изилдөөлөргө жардамдашуу, эл аралык проекттер жана тажрыйба алмашуу мүмкүнчүлүктөрүнө жардам берүү;
- Окутуу процессин жакшыртууга, санариптештирүүгө жардам берүү;
- Окуу планын анализдөө боюнча окутуучулар менен иш алып баруу: туруктуу өнүгүүгө байланыштуу темалар боюнча курстарды; туруктуу өнүгүүнү жана жашыл жана санарип модульдарын ылайыгына (студенттердин керектөөсүнө) жараша традициялуу дисциплиналарга интеграциялоо;
- Студенттер үчүн мүмкүнчүлүктөрдү түзүү - студенттердин туруктуу өнүгүүсүнө көңүл буруу, студенттик экологиялык борборлорду түзүү; студенттердин университеттин туруктуу өнүгүүсүнүн демилгелерине, стартаптарга катышуусу; эл аралык проекттерге катышуусу;
- Учурдагы жана келечектеги окуялар/долбоорлор/пландар жөнүндө маалымат берүү;
- Бардык кызыкдар тараптар (илимий кызматкерлер, окутуучулар жана студенттер) менен кайтарым байланышты камсыз кылуу;
- Туруктуу өнүгүүгө багытталган карьералык кеңеш берүү;
- Кызыкдар тараптардын (илимий кызматкерлердин, окутуучулардын жана студенттердин) пикирлерин угуп, чечимдерди кабыл алууда эске алуу.
- Университеттердин ички жана экологиялык чөйрөсүн жакшыртуу боюнча өз ара макулдашылган чечимдерди жана биргелешкен аракеттердин планын иштеп чыгуу үчүн кызыкдар тышкы өнөктөштөр менен кызматташуу;
- Университеттин баштапкы абалын жана болуп жаткан өзгөрүүлөрдү аныктоо үчүн системалуу түрдө мониторинг жүргүзүү.

Университеттер өз алдынча төмөндөгүлөрдү уюштура алышат:

1. Энергияны үнөмдөө, энергияны үнөмдөгөн жабдууларды колдонуу, табигый жарыктарды колдонуу;
2. Кагазды, тонерди, пластикалык папкаларды колдонуу чыгымдарын жана көлөмдөрүн кыскартуу, бул мекеменин каржылык чыгымдарын үнөмдөйт;
3. Ксерокопиялык техниканы сатып алуу чыгымдарын кыскартуу;
4. Чарба калдыктарын бөлүштүрүү жана кайра иштетүүгө берүү;
5. Транспорттук каражаттарды, күйүүчү майды колдонгон машиналарды электр унааларына/велосипедке алмаштыруу;
6. Өз жериндеги жана чектеш аймактагы жашыл өсүмдүктөрдүн аянтын кеңейтүү;
7. Тамеки чекпеген университеттерди жайылтуу, жаштарга үлгү болуу, университеттин ичинде жана сыртында чылым чекпөө эрежелерин киргизүү;
8. Бардык негизги иш аракеттер үчүн экологиялык коргоо чараларын орнотуу.

Гибридик кеңсе

Санариптештирүүнүн эсебинен университеттердин структурасын оптималдаштыруу студенттер үчүн аудиторияларды бошотууга мүмкүндүк берет. Кафедралар окутуучулардын ассоциациясы катары санарип форматта болушу мүмкүн. Ошентип, университеттердин бошогон физикалык мейкиндигин китепканалар, класстар, студенттик бөлмөлөр, лабораториялар жана чыгармачылык зоналар үчүн пайдаланууга болот.

Дистанттык иштөөнүн ЖОЖ ичиндеги механизмдери Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтомуна ылайык иштелип чыгат. 2023-жылдан тартып Эмгек кодексине дистанциялык иштөөнүн өзгөчөлүктөрүн жөнгө салган өзгөртүүлөр (КР 2022-жылдын 23-декабрындагы № 123 Мыйзамынын редакциясына ылайык) күчүнө кирди. Ушуну эске алуу менен, аралыктан иштөөчү жумушчулардын эмгегин тактоо максатында “Алыстан иштөөчү кызматкерлердин эмгегин жөнгө салуу тартиби” иштелип чыкты. Анда жумуш убактысын жана эс алуу убактысын эске алуу менен эмгек келишимин түзүүнү уюштуруу, ошондой эле аралыктан иштеген кызматкердин ишин уюштуруу боюнча түшүндүрмөлөр камтылган. (1-тиркемени караңыз).

2. Кызматкерлерди жалдоо жана алардын кызматын жогорулатуу үчүн туруктуулук критерийлери

Заманбап санариптик рекрутинг – бул талапкерлерди издөө, резюмелерди талдоо, тандоо тесттерин өткөрүү гана эмес, ошондой эле мекеме үчүн потенциалдуу кызыкдар болгон талапкерлердин маалыматтарын топтоо; эмгек рыногунун талаптарынын өзгөрүшү туураалуу аналитикалык корутундуларды жана болжолдоолорду түзүү мүмкүнчүлүгү. (айрым кесиптик топтордун, аймактык субъекттердин же убакыттын өзгөргөндүктөрүн эске алуу менен).

1. Кызматкерлерди жумушка алууда потенциалдуу кызматкердин айлана-чөйрөгө карата жылуу мамилесин, электр энергиясын үнөмдүү пайдаланууга, таштандыларды өзүнчө чогултууга, жашыл аянтчаларга болгон мамилесине жана санариптик шыгына көңүл буруу керек.

2. Жашыл күн тартибинде жаңыдан кабыл алынган кызматкерлер үчүн милдеттүү түрдө окутууну өткөрүү. ISO 14001 мекемелерден экологиялык аспектилерге байланыштуу окутуу муктаждыктарын аныктоону талап кылат.
3. Иштин натыйжалуулугун баалоонун ыкмаларын кайра карап чыгуу жана үзгүлтүксүз мониторинг жана кайтарым байланыш үчүн санариптик инструменттерди колдоно билүү. Санариптик чөйрөнүн өзгөчөлүктөрүн чагылдырган санариптик негизги көрсөткүчтөрдү (KPI) түзүү да маанилүү.
4. Ишти башкаруу процесстерин автоматташтыруу, кызматкерлердин жана коллективдин ишинин натыйжалуулугун так баалоо үчүн маалыматтарды талдоону ишке ашыруу.
5. KPI электрондук жадыбалдарын түзүү: Негизги натыйжалуулук көрсөткүчтөрүн (KPI) автоматтык түрдө чогултуу, талдоо жана визуалдаштыруу үчүн программалык каражаттарды колдонуу.
6. KPI жашыл жана санарип көндүмдөрдү эске алышы керек.
7. Жумуш жумасында кызматкерлерге 2 күндүк онлайн иштөө режимин киргизүү, бул энергияны үнөмдөөгө жана транспорттун, демек экологияга болгон жүктү азайтат. (КР Эмгек кодексин караңыз).
8. Туруктуу өнүгүү демилгелери жөнүндө жаңы кызматкерлерге маалымат берүү, кызматкерлер үчүн экологиялык маалымдоо боюнча милдеттүү тренингдерди өткөрүү.

3. Билим берүү процесси

Университетте окуу процесси төмөнкү документтерге ылайык уюштурулат:

- “Билим берүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамы;
- Жогорку жана кесиптик орто билим берүү программаларын ишке ашырууда дистанттык билим берүү технологияларын жана онлайн окутууну колдонуунун тартиби (2-тиркеме).

Окутуу жана окууну уюштуруу

Учурдагы окуу курстарына жана алардын мазмунуна системалуу талдоо жүргүзүүнүн негизинде университеттер:

- Жаңы студентке багытталган окутуу парадигмасынын жана учурдагы магистрдик программаларга киргизилген компетенттүүлүккө негизделген мамиленин негизинде модулдук окутуу системасы менен магистратуранын деңгээлинде (МА) туруктуу өнүгүү чөйрөсүндөгү бир же бир нече милдеттүү дисциплиналар аралык курстарды иштеп чыгуу жана окуу планына киргизүү.
- Бакалавриат (BA), магистратура же докторантура (Ph.D) деңгээлинде микрокредиттик элементтерден (модульдарден) турган ЖС бир же бир нече тандоо курстарын иштеп чыгуу жана окуу планына киргизүү.

Жаңы курстар жана алардын мазмуну жаңы санарип окутуу платформасын (Moodle, Teams жана башкалар) колдонуу менен окутууну санариптештирүүнүн мүмкүнчүлүктөрүн (гибриддик окутуу/ айкалыштырылган окутуу: онлайн жана оффлайн) колдонот.

Электрондук окутууну өнүктүрүү төмөнкүлөрдү өзүнө камтыйт:

- Университеттин виртуалдык окуу чөйрөсүн жакшыртуу – электрондук окутуу платформасы;
- Бардык негизги курстардын лекцияларын жана семинарларын электрондук окутуу платформасында төмөнкүдөй форматта жарыялоо: текст/графикалык жана видео форматта;
- Виртуалдык лабораторияларды түзүү;
- Электрондук интерактивдүү мультимедиялык окуу материалдарын түзүү;
- Кыргыз Республикасынын ЖОЖдору үчүн санариптик билим берүү ресурстарынын улуттук фондун (электрондук интерактивдүү жана мультимедиялык окуу материалдары, виртуалдык симуляторлор ж.б.) түзүү;
- Китепканадагы ресурстарды санариптештирүү жана аны виртуалдык китепканада жайылтып, колдонуу;
- Өз алдынча окутууну өнүктүрүү;
- Студенттер жана окутуучулар үчүн массалык ачык онлайн курстар форматында онлайн окутууну иштеп чыгуу жана ишке ашыруу.

Билим берүү процессин өркүндөтүү төмөнкүлөрдү камтыйт:

- Заманбап эмгек рыногунун керектөөлөрүн, жашыл жана санариптештирүүнү эске алуу менен жаңы билим берүү стандарттарын жана программаларын иштеп чыгуу;
- Студенттер үчүн ийкемдүү окуу графигин уюштуруу жана студенттердин географиялык жайгашкан жерине карабастан окууга катышууга мүмкүндүк берүүчү бетме-бет жана аралыктан окутууну айкалыштыруу;
- Окуучулардын ишин баалоо, окуу процессиндеги алсыз жактарды аныктоо жана аны оптималдаштыруу үчүн маалыматтардын аналитикасы;
- Жеке билим берүү траекторияларынын практикасына өтүү, жеке билим берүү программалары, IT технологиялар аркылуу;
- Этикалык компонентти эске алуу менен AI колдонуу эрежелерин иштеп чыгуу (изилдөөдө генеративдик интеллектти жоопкерчиликтүү пайдалануу боюнча Европа комиссиясынын сунуштарын караңыз https://research-and-innovation.ec.europa.eu/document /2b6cf7e5-36ac-41cb-aab5-0d32050143dc_en);
- Билим берүүнү интернационалдаштыруу.

Илим. Билим берүү, илим, ондуруш жана коммерциялаштыруу интеграциясы

- Туруктуу өнүгүү чөйрөсүндө магистратура программаларды ишке ашыруу мүмкүнчүлүгүн иштеп чыгуу жана бакалаврдын алкагында жеке дисциплиналарды кыргызча;
- Ар турдуу тармактарда туруктуу өнүгүүгө жана жашыл экономика үчүн фундаменталдык жана прикладдык изилдөөлөрдө стимулдаштыруу;
- Эко бизнес жана эко-ишкердикти өнүктүрүү үчүн бизнес-инкубаторлорду жана лабораторияларды түзүү;

- Илимий ишти уюштуруу жана анын натыйжаларын коммерциялаштыруу;
- Окуу, илимий-ондуруштук комплекстер сыяктуу формалар аркылуу университетинин ишмердүүлүгүнүн ар кандай багыттарын интеграциялоо системасын түзүү;
- Студенттер үчүн эко-карьера жана “жашыл” ишке орноштурууга көмөк көрсөтүү;
- Туруктуу өнүгүү боюнча диалогду түзүү - тажрыйба алмашуу жана бирге иштешүүнү жөнгө салуу;
- Улуттук жана эл аралык университеттердин, технологиялык жана экологиялык компаниялардын катышуусу менен, стандарттардын алмашуусун уюштуруу.

4. Билим берүү мекемелери үчүн “жашыл” сатып алуулар

Жашыл сатып алуу- бул айлана-чөйрөгө минималдуу терс таасирин тийгизген товарларды жана кызматтарды сатып алууну билдирет.

Кайра иштетилүүчү продуктыларга, энергияны үнөмдөөчү системаларга жана таза технологияларга болгон суроо-талап экологиялык жактан жоопкерчиликти бизнес практикасын кабыл алууну шарттап жатат. Экологиялык сатып алууда университеттер алардын сатып алуу чечимдеринин айлана-чөйрөгө тийгизген таасирин товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн баасы менен тең салмакташы керек.

Экологиялык сатып алуу – бул продуктуну жеткирүү ордунда инновацияларды колдогон, экологиялык жактан таза чечимдерди иштеп чыгууда мындан аркы прогресске мүмкүндүк берүүчү жана продуктунун экологиялуулугун оптималдаштыруу/кичирейтүү потенциалына ээ болгон экологиялык жактан пайдалуу альтернативаны тандоону билдирет.

Мамлекеттик сатып алууларды уюштуруу боюнча тендердик документация төмөнкү маалыматтарды камтууга тийиш:

Кийинки сунуштарыңызда төмөнкү талаптарды ишке ашырууну карап көрүңүз.

Техникалык спецификацияларды белгилеңиз жана айлана-чөйрөнү коргоо боюнча минималдуу талаптарды камтуу керек.

- Сатуучуга квалификациялык талаптар;
- Сатып алуу предметинин толук сүрөттөлүшү, сатып алынуучу товарлардын, жумуштардын же кызмат көрсөтүүлөрдүн техникалык, сапаттык мүнөздөмөлөрү, анын ичинде техникалык шарттар, долбоордук-сметалык документтер, пландар, чиймелер жана эскиздер, товарлардын саны;

Экологиялык сатып алуулар үчүн айлана-чөйрөгө ылайыктуулугунун критерийлерин (мисалы, тиешелүү сертификаттар же документтер менен колдоого алынышы мүмкүн болгон атайын экологиялык ноу-хау) кошуңуз. Критерийлер экологиялык сатып алууга мүмкүндүк бериши керек (мисалы, айлана-чөйрөгө тийгизген таасири, энергиянын натыйжалуулугу).

- Продукциянын жана (же) тиешелүү долбоорлоо процесстеринин (анын ичинде изилдөөлөрдүн), өндүрүштүн, курулуштун, монтаждын, ишке киргизүүнүн, сактоонун, ташуунун, сатуунун коопсуздугун, сапатын тастыктоочу, берилген товарларга, аткарылган иштерге жана көрсөтүлгөн кызматтарга тиешелүү сертификаттардын болушуна талаптар; жеке адамдардын өмүрүнө, ден соолугуна, айлана-чөйрөгө, анын

ичинде жаныбарлардын жана өсүмдүктөрдүн өмүрүнө жана ден соолугуна; жеке жана юридикалык жактардын мүлкүнө, мамлекеттик жана муниципалдык менчикке; Кыргыз Республикасынын техникалык жөнгө салуу жөнүндө мыйзамдарына жана Кыргыз Республикасы катышуучусу болуп саналган туура келүүчүлүктү баалоону стандартташтыруу жана техникалык жөнгө салуу жаатындагы белгиленген тартипте ратификацияланган эл аралык келишимдерге ылайык» келүүсү;

- Баалоо критерийлеринин сүрөттөлүшү;
- Келишимдин шарттары жана башка шарттар, мисалы, жеткирүү мөөнөтү, валютанын өлчөө бирдиги, конкурстук сунуштун колдонуу мөөнөтүнө карата талаптар.

Мамлекеттик сатып алууларды аныктоодо билим берүү уюмдары төмөнкү документтерди жетекчиликке алуусу керек:

1. Кыргыз Республикасынын Президентинин 2018-жылдын 31-октябрындагы No 221 Жарлыгы менен бекитилген 2018-2040-жылдарга Кыргыз Республикасын өнүктүрүүнүн Улуттук стратегиясы;
2. Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2018-жылдын 28-июнундагы № 2532-VI токтому менен бекитилген “Кыргызстан жашыл экономиканын өлкөсү” Кыргыз Республикасындагы жашыл экономика концепциясы;
3. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 14-ноябрындагы № 605 токтому менен бекитилген 2019-2023-жылдарга Кыргыз Республикасында “жашыл” экономиканы өнүктүрүү программасы.
4. “Мамлекеттик сатып алуулар жөнүндө” Мыйзамы 2022-жылдын 14-апрелиндеги № 27 (КР 2023-жылдын 30-январындагы № 19, 2023-жылдын 25-июлундагы No 147, 2023-жылдын 7-августундагы № 165 Мыйзамдарынын редакцияларына ылайык).
5. Министрлер Кабинетинин токтому 2023-жылдын 19-сентябры No 489 «Мамлекеттик сатып алууларды өткөрүүнүн тартиби жөнүндө».
6. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 10-июнундагы No 301 токтому Кыргыз Республикасынын 2024-жылдын 8-февралындагы № 01-25/39.

3, 4-тиркемелерде билим берүү мекемелеринин имараттарын жарыктандырууга (Шевченко А.С. - лампалар жана приборлор боюнча эксперт) жана билим берүү мекемелеринин аймагында жашыл аянтчаларды отургузууга (Ветошкин Д.А. - бак-дарактардын жана бадалдардын көчөттөрү боюнча эксперт) техникалык талаптар көрсөтүлөт.

Булак: Кыргыз Республикасынын Финансы министрлигинин Мамлекеттик сатып алуулар департаменти. Туруктуу мамлекеттик сатып алуулар үчүн товарларга жана кызмат көрсөтүүлөргө техникалык шарттарды иштеп чыгуу боюнча нускама. Бишкек, 2021-жыл.

5. Инфраструктура

Университет заманбап тенденцияларга шайкеш келген билим берүү үчүн физикалык жана санариптик инфраструктураны камсыз кылууга тийиш. Билим берүү объектилерин өнүктүрүү жана модернизациялоо зарыл жана алар бетме-бет жана аралыктан окутууну, окутуунун жаңы ыкмаларын, билим берүү үчүн алдыңкы жабдууларды жана компьютердик

инфраструктураны камтышы керек. Сунушталган окуу чөйрөсү жана билим берүү ресурстары бардык студенттер үчүн эч кандай чектөөсүз жеткиликтүү болушу керек.

Энергияны башкаруу

Традициялуу системаларга альтернатива катары, кайра жаралуучу энергиянын үлүшүн көбөйтүү, узак мөөнөттүү ыкмалар жарыктандыруу жана абаны желдетүү үчүн энергияны үнөмдөөчү жана имараттарды башкаруу системалары сыяктуу ири масштабдуу орнотууларга жана жабдууларга инвестицияларды камтышы мүмкүн. Ошондой эле борбордук жылытуу жана/же муздатуу менен камсыз кылуунун кошумча пайдасы бар жана энергиянын чыгашаларын кыскарта турган ко (же три) генерацияны камтыган масштабдуу электр энергиясын өндүрүү стратегиялары.

Энергияны үнөмдөөчү жарыктандырууну колдонуу стандарттары (2-тиркемени караңыз);

Ашыкча тамак аш же чийгилерди (отходы) башкаруу

ЖОЖдор полигонго жиберилген таштандылардын көлөмүн азайткан эффективдүү процессти иштеп чыгышы керек. Бул кайра иштетилүүчү же кайра колдонула турган калдыктарды эффективдүү багыттоочу калдыктарды башкаруу системасын түзүү аркылуу жасалышы мүмкүн. Контейнерлерди кайра иштетүү инфраструктурасы кайра иштетүүгө түздөн-түз катышкан коомчулуктун мүчөлөрү үчүн оңой жеткиликтүүлүктү камсыз кылууга тийиш; мисалы, тазалоочулар, багбандар, ашкана жана тейлөө кызматкерлери, таштанды челектери кайчылаш булганууну азайтуу үчүн так белгилениши керек. Кайра иштетүүгө жарамдуу таштандылар үчүн таштанды челектерин таштанды булагына жакын жана ыңгайлуу жерлерге коюу керек; мисалы, университеттин коридорлорунда кагаз жана пластмасса кайра иштетүүчү урналар, кампуста пластик жана айнек кайра иштетүүчү урналар, ашканаларда жана жалпы жайларда тамак-ашты кайра иштетүүчү урналар. Бакча таштандыларын кампуста кайра колдонуу үчүн чогултуп, кайра колдонсо болот.

Калдыктарды башкаруу программаларына IT калдыктарын, лабораториялык жабдууларды, коркунучтуу жана уулуу калдыктарды киргизүү зарыл.

Сууну башкаруу

Объектилердин жетекчилери суу кантип жана качан колдонулуп жатканын билип, көзөмөлдөшү керек, ошондой эле түтүктөрдүн же крандардын агып кетиши сыяктуу системанын бузулууларын аныктоо үчүн инфраструктуранын иштешин талдоо мүмкүнчүлүгүнө ээ болушу керек. Жетиштүү даярдыгы жана технологиялык көндүмдөрү бар персоналды тейлөө өзгөчө мааниге ээ.

Мүмкүнчүлүккө жараша ичүүчү сууга альтернативалуу сууларды, мисалы, жамгыр суусун чогултуу же сууну жеринде кайра иштетүү, кийин ирригация (ошондой эле ландшафтты башкаруу) же ажаткананы тазалоо сыяктуу операциялык иш-чаралары колдонулушу керек.

Ландшафтты башкаруу

Популярдуу ишенимге карама-каршы, сырткы мейкиндиктердин сапаты жана ландшафттын өзү ички мейкиндиктер жана курулган чөйрө сыяктуу эле маанилүү, анткени

табигый пейзаждар жайында эффективдүү көлөкө түшүрүү аркылуу кондиционердин энергияга болгон талаптарын азайтышы мүмкүн.

Бак-дарактардын көчөттөрүн вентиляция коридорлорун түзүү үчүн колдонсо болот, алар сырткы чөйрөнү коомчулуктун пайдалануусу үчүн жагымдуураак кылат.

Биологиялык ар түрдүүлүктү коргоо

Көпчүлүк университеттердин максаты - кампуста жана анын айланасында биологиялык ар түрдүүлүктү аныктоо. Бул маалымат менен институттар кампустун экосистемаларына жана иш-аракеттерине гармониялуу бирге жашоого мүмкүндүк берүүчү коргоо стратегияларын иштеп чыгышы мүмкүн.

Транспорт

Туруктуу мобилдүүлүк күнүмдүк мобилдүүлүктү, экономикалык жана социалдык теңчиликти, энергияны үнөмдөөчү жана климаттык аракеттерди, ошондой эле транспорттун айлана-чөйрөгө тийгизген таасирин азайтуу жана коомдук транспорт, климатка туруктуулук жана инклюзивдик мобилдүүлүк сыяктуу демилгелерди илгерилетүүгө артыкчылык берет.

Жалпы транспортту, велосипед тебүүнү же жөө басууну кубаттаган транспорттун жеткиликтүүлүгү же шаардык мобилдүүлүк пландары да туруктуу мобилдүүлүктүн маанилүү бөлүгү болуп саналат. Салттуу унаа көз карандылыгына альтернатива эмес, экологиялык таза транспорт түрлөрүн норма катары сунуштоо адамдардын транспорттукандоосуна таасир этет.

Позитивдүү көз караштарды жана жаңылыктарды туура кабылдоону илгерилетүү аркылуу транспорттун экологиялык таза түрлөрүн жайылтуу; Кампуста велосипед орундарын орнотуу жана жүрүм-турумду өзгөртүү жана туруктуулук маданиятын кабыл алуу абдан маанилүү.

Кызматкерлерди жана студенттерди аныктоо

Кызматкерлерди жана студенттерди идентификациялоонун комплекстүү тутумун ишке ашыруу, турникеттер аркылуу ЖОЖдордун аймагына өтүүнү жана кирүүнү көзөмөлдөйт. Бул коопсуздуктун жогорку деңгээлин камсыз кылат жана студенттердин сабакка катышуусун да көзөмөлдөөнү жеңилдетет.

6. Сапатты камсыз кылуу

Бул модельге негизделген, бирок ушу менен эле чектелбеген, натыйжалуу сапатты камсыздоо системасына ээ болуу:

- ЖСК кабыл алган башка ЖОЖдордун өкүлдөрүнөн турган сапатты камсыздоо тобун түзүү;
- Чогуу сапатты камсыздоо планын иштеп чыгуу;
- Ички жана тышкы баалоону кошо алганда, өз ара текшерүү принциптерине негизделген өзүн-өзү башкаруу системасын ишке ашыруу;
- Үзгүлтүксүз сапат мониторинги;

- Аудиттин жыйынтыктарын жана маалыматтын ачыктыгын жана жеткиликтүүлүгүн жогорулатуу үчүн университеттин веб-сайтында сапатты камсыздоо боюнча иш-чаралар жөнүндө башка маалыматтарды жарыялоо.
- Инновациялык билим берүү технологияларын жана дидактикалык моделдерин колдонуу боюнча жыйынтыктарды талдоо:
- ЖОЖдорду санариптештирүүдөгү болуп жаткан өзгөрүүлөрдү эффективдүү жана ишенимдүү өлчөө жана сергек атаандаштыкты камсыздоо үчүн санариптик билим берүү көрсөткүчтөрүн иштеп чыгуу;
- Университеттин профессордук-окутуучулар курамынын жана кызматкерлеринин санариптик көндүмдөрүн, санариптик контентти сандык жана сапаттык баалоонун олчөмдөрүн иштеп чыгуу.

7. “Жашыл жана санариптик университет” тармагы

Туруктуу өнүгүү принциптерин илгерилетүү жана бекемдөө максатында бул концепцияны ишке ашыруучу университеттер “Жашыл жана санариптик университеттин” улуттук алкагынын катышуучулары боло алышат, ал төмөнкүлөрдү камтыйт, бирок алар менен гана чектелбейт:

- Билим берүү жана илим министрлиги, Санариптик өнүктүрүү министрлиги жана Экономика жана соода министрлиги сыяктуу кызыкдар тараптардын жана өнөктөш университеттердин катышуусунда тажрыйба жана алынган сабактарды алмашуу, көйгөйлөрдү чечүү жолдорун табуу үчүн бир катар ачык конференцияларды жана жолугушууларды өткөрүү, университетти өнүктүрүүнүн туруктуу практикасын ишке ашыруу жана өркүндөтүү;
- “Жашыл жана санариптик университет” моделинин максаттары жана натыйжалары жөнүндө маалыматты жалпыга маалымдоо каражаттарында, илимий басылмаларда жайылтуу, ошондой эле студенттердин, окутуучулардын катышуусунда улуттук жана эл аралык деңгээлдеги иш-чараларга (конференцияларга, тегерек столдорго) катышуу аркылуу/ илимий кызматкерлер, университеттердин административдик кызматкерлери, ошондой эле бизнес-коомчулук жана өкмөттүк эмес уюмдар.

Тиркемелер

Тиркеме 1

Дистанттык жумуштарды аткарган кызматкерлердин эмгегин жөнгө салуунун тартиби (Кыргыз Республикасынын Эмгек, социалдык камсыздоо жана миграция министрлиги тарабынан бекитилген).

Жалпы жоболор

Бул тартип дистанцияда иштөө жана аралаш дистанцияда иштөөдөгү өзгөчөлүктөрдү жөнгө салат.

1. Дистанцияда иштөө тартиби Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 32-1-бабында “Дистанцияда иштөөчүлөрдүн эмгек тартибин жөнгө салуунун өзгөчөлүктөрү” жана ушул тартип менен жөнгө салынат.

Дистанцияда иштөөчүлөргө карата эмгек мыйзамдары жана башка мыйзамдык-нормативдик актылар тиешелүү, дистанцияда иштөө үчүн белгиленген өзгөчөлүктөрдү эске алуу менен.

2. Дистанцияда иштөө туруктуу, убактылуу же аралаш болушу мүмкүн, дистанцияда иштөө жана стационардык жумуш орду боюнча жумушту алмаштыруу менен.

Дистанцияда иштөө – бул эмгек келишими менен белгиленген жумуш функциясын иш берүүчүнүн жайгашкан жеринен тышкары аткаруу, аталган жумуш функциясын аткаруу үчүн жана иш берүүчү менен ишчи арасында иштин аткарылышына байланыштуу өз ара аракеттенүүнү жүргүзүү үчүн маалыматтык жана телекоммуникациялык технологияларды пайдалануу шарты менен.

Туруктуу дистанцияда иштөө – бул эмгек келишими менен белгиленген жумуш функциясын келишимдин толук мөөнөтү бою аткаруу.

Аралаш дистанцияда иштөө – бул эмгек келишими менен белгиленген жумуш функциясын иш берүүчүнүн жайгашкан жеринде жана дистанцияда иштөө жолу менен аткаруу.

Убакыттык дистанцияда иштөө – бул келишимде белгиленген мөөнөт бою гана ишке ашат, бирок ал 6 айдан ашпашы керек.

3. Дистанцияда иштөөчү жумушчу деп эмгек келишими же кошумча макулдашуу түзгөн, ошондой эле эмгек мыйзамдарына ылайык иш берүүчүсү кабыл алган жергиликтүү документке ылайык дистанциядан ишти аткарган жумушчу түшүнүлөт.

4. Иш берүүчүнүн демилгеси менен жумушчуну убактылуу дистанцияда иштөөгө өткөрүү мүмкүн болууда, эгерде төтүнчө же аскердик абал киргизилсе, төтүнчө кырдаал/төтүнчө абал жарыяланса же башка чектөө чаралары киргизилсе, жумушчу иш берүүчүнүн демилгеси менен убактылуу дистанцияда иштөөгө өткөрүлүшү мүмкүн, жогоруда айтылган учурлар жоюлганга чейин.

5. Эмгек келишимин түзүү жана кошумча макулдашуу

6. Дистанцияда иштөөчү жумушчу менен эмгек келишими жана кошумча макулдашуу жумушчунун жеке катышуусунда да, электрондук эмгек келишими түрүндө да түзүлүшү мүмкүн.

7. Дистанцияда иштөөчү жумушчу менен эмгек келишими жана кошумча макулдашуу түзүлүүчү жер иш берүүчүнүн жайгашкан жери болуп эсептелет.

8. Эгерде дистанцияда иштөө тууралуу эмгек келишими электрондук документтер менен алмашуу жолу менен түзүлсө, иш берүүчү жумушчуга келишим

түзүлгөндөн кийин үч календардык күндөн кечиктирбестен келишимдин кагаз көчүрмөсүн жөнөтүүгө милдеттүү.

9. Дистанцияда иштөөчү жумушчу менен эмгек келишими же кошумча макулдашуу төмөнкү маалыматтарды камтышы керек:

- дистанцияда иштөөнүн түрү;
- дистанцияда иштөө үчүн өткөрүлүүгө себеп болгон шарттар;
- дистанцияда иштөөчү жумушчуларды алардын эмгек милдеттерин аткарууга зарыл болгон жабдуулар, программалар, маалыматтык объекттер, маалыматты коргоо каражаттары жана башка каражаттар менен камсыз кылуу тартиби жана мөөнөттөрү;
- дистанцияда иштөөнү уюштуруу тартиби (анын ичинде жумуш убактысынын режими, жумушчу иш берүүчү менен байланыш түзүшү керек болгон мезгилдер, байланышка чыгуу тартиби жана шарттары, жумушчу тарабынан аткарылган жумуш боюнча отчетторду берүү тартиби жана мөөнөттөрү);
- дистанцияда иштөөчү жумушчунун эмгек милдеттерин аткарууда иш берүүчү тарабынан берилген же сунушталган жабдууларды, маалыматтык объекттерди колдонуу боюнча кошумча шарттар;
- дистанцияда иштөөчү жумушчулар өздөрүнүн жабдууларын, маалыматтык объекттерин колдонгондугу үчүн компенсациянын өлчөмү, тартиби жана мөөнөттөрү, ошондой эле дистанцияда иштөө менен байланыштуу башка чыгымдарды кайтарып берүү;
- дистанцияда иштөөчү жумушчу менен иш берүүчүнүн өз ара аракеттенүү жолдору жана мезгилдиги;
- иш берүүчү тарабынан берилген же сунушталган жабдууларды жана каражаттарды колдонууда эмгек коопсуздугу боюнча жумушчуну маалымдоо.
- дистанцияда иштөөнү уюштуруу боюнча башка шарттар.

10. Дистанцияда иштөөчү жумушчунун жумуш убактысынын жана эс алуу убактысынын тартиби

11. Дистанцияда иштөөчү жумушчуларга Труд кодексинде белгиленген жумуш убактысынын жана эс алуу убактысынын нормалары колдонулат.

12. Дистанцияда иштөөчү жумушчунун жумуш убактысы жана эс алуу убактысын эсепке алуу эмгек келишими менен тараптардын макулдашуусуна ылайык аныкталат.

13. Дистанцияда иштөөчү жумушчуга жылдык акы төлөнүүчү эмгек өргүүсү жана башка түрдөгү өргүү берүү тартиби эмгек келишими менен Труд кодексине жана мамлекеттик кызмат жана муниципалдык кызмат боюнча мыйзамдарга ылайык аныкталат.

14. Дистанцияда иштөөчү жумушчуларды уюштуруу өзгөчөлүктөрү

15. Дистанцияда иштөөчү жумушчу менен иш берүүчү ортосундагы жумуш шарттары эмгек келишими менен аныкталат, ал шарт же кошумча макулдашуу менен эмгек келишимине киргизилиши мүмкүн.

16. Дистанцияда иштөөчү жумушчу иш берүүчүнүн макулдугу менен өзүнүн жабдууларын жана программаларын эмгек функцияларын аткаруу үчүн колдоно алат.

17. Эгерде дистанцияда иштөөчү жумушчу өзүнүн же ижарага алынган жабдууларын колдонгон болсо, иш берүүчү бул колдонуу үчүн компенсация төлөп, ошол колдонуу менен байланышкан чыгымдарды төлөөгө милдеттүү.

Компенсациянын өлчөмү жана кайтарылган чыгымдар эмгек келишими же кошумча макулдашуу менен аныкталат.

18. Дистанцияда иштөөчү жумушчуну буйрук, жергиликтүү нормативдик актылар, билдирүүлөр, талаптар жана башка документтер менен тааныштыруу үчүн документти кол коюп тапшыруу жолу менен же электрондук документтер алмашуу жолу менен же башка формада, иш берүүчү менен жумушчу эмгек келишиминде же кошумча макулдашууда макулдашкан түрдө жүргүзүлүшү мүмкүн.

19. Иш берүүчү дистанцияда иштөөчү жумушчуну эмгек коопсуздугу талаптары менен тааныштырышы керек, жабдуулар жана каражаттар менен, аларды эмгек милдеттерин аткарууда колдонуу.

20. Эгерде дистанцияда иштөөчү жумушчу менен иш берүүчү электрондук документтер алмашышса, аларды жөнөтүүдө электрондук кол тамга колдонулушу керек.

21. Электрондук документтер алмашкан учурда, дистанцияда иштөөчү жумушчу менен иш берүүчү бири-бирине документтин алынгандыгын электрондук түрдө билдирүүгө милдеттүү. Эгерде иш берүүчү жана жумушчу электрондук документтерди эмес, башка формада өз ара аракеттенишсе, анда алар да маалымат берүү аракеттерин ырасташы керек.

22. Электрондук келишимдерди алмашууну ырастоо тартиби эмгек келишими же кошумча макулдашуу менен белгиленет.

23. Дистанцияда иштөөчү жумушчуларга эмгек келишиминин жалпы токтотуу эрежелери колдонулат.

24. Эгерде жумушчуну иштен чыгаруу буйругу электрондук документтер алмашуу жолу менен жүргүзүлсө, ушундай буйрук чыгарылгандан кийин үч жумушчу күндүн ичинде жумушчуга анын тастыкталган кагаз көчүрмөсү жөнөтүлүшү керек. Көчүрмө кат аркылуу жөнөтүлөт, жеткирүү тууралуу билдирүү менен. Иш берүүчү жумушчуга буйруктун көчүрмөсүн иштен чыгуу күнү кат аркылуу жөнөтүүгө милдеттүү.

Кесиптик-техникалык билим берүүнүн онлайн билим берүү уюму жөнүндө жобо (Кыргыз Республикасынын Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан бекитилген)

1-бөлүк . Жалпы жоболор

Бул Жобо “Билим берүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 21-беренесине ылайык иштелип чыккан жана онлайн режиминде билим берүү кызматтарын көрсөтүүчү кесиптик-техникалык билим берүү уюмдарынын (мындан ары - онлайн билим берүү уюму) ишин уюштуруунун тартибин аныктайт. тренинг.

Ушул Регламентте төмөнкү түшүнүктөр колдонулат:

окутуунун асинхрондук форматы – белгилүү бир жерге жана убакытка карабастан, маалыматтык системалар жана башка байланыш каражаттары аркылуу билим берүү процессинин катышуучуларынын өз ара аракеттенүүсүн камтыган онлайн окутуу форматы;

маалыматтык-коммуникациялык технологиялар - аппараттык-программалык комплексти жана телекоммуникация тармагын пайдалануу менен ишке ашырылуучу маалыматты издөө, чогултуу, сактоо, пайдалануу, берүү, жайылтуу процесстери, ыкмалары;

окутуунун кредиттик технологиясы - студенттин тандоосуна жана академиялык кредиттерди топтоо менен дисциплиналарды окуунун ырааттуулугун өз алдынча пландаштырууга негизделген окутуу;

массалык ачык онлайн курс (мындан ары - MOOK) - электрондук окутуу технологияларын жана Интернет аркылуу ачык жеткиликтүүлүктү пайдалануу менен массалык интерактивдүү катышуу менен окуу курсу;

онлайн билим берүү уюму - онлайн окутуу ыкмасын колдонуу менен кесиптик билим берүүнүн мамлекеттик билим берүү стандарттарынын алкагында билим берүү программаларын ишке ашыруучу билим берүү уюму.

билим берүү порталы - билим берүү процессинин катышуучуларына маалыматтык-телекоммуникация тармагын пайдалануу менен маалыматтык ресурстарга жана билим берүү кызматтарына жетүүнү камсыз кылуу үчүн арналган маалыматтык система;

онлайн курс - реалдуу убакыт режиминде Интернет аркылуу билимдерди, көндүмдөрдү жана компетенцияларды алууга, анын ичинде онлайн билим берүү уюмдарында мурда жазылган видеолекцияларды колдонууга мүмкүндүк берүүчү окуу планы;

онлайн окутуу – бул студент белгилүү бир жерге жана убакытка карабастан маалыматтык-коммуникациялык технологиялар аркылуу билим ала турган окутуу технологиясы;

прокторинг – тесттерди жана башка экзамендерди онлайн тапшырууда студенттердин аракеттерин көзөмөлдөө технологиясы. Сынактын уюштуруучулары экзамендерди атайын программа, веб-камера жана микрофон аркылуу көзөмөлдөйт;

синхрондук окутуу форматы - маалыматтык системалардын жана байланыштын башка каражаттарынын мүмкүнчүлүктөрүн пайдалануу менен реалдуу убакыт режиминде билим берүү процессинин бардык катышуучуларынын түз байланышын (стримингин) камтыган онлайн окутуу форматы;

окутууну башкаруу системасы - окуу процессинин катышуучуларынын өз ара аракеттенүүсү үчүн дистанттык окутууну жана онлайн окутууну камсыз кылган окуу материалдарынын жана каражаттарынын комплексин камтыган окуу курстарын башкаруу үчүн аянтча;

студенттин санариптик изи – окутууну башкаруу системасында жана (же) башка платформаларда же маалымат тутумунда жазылган билим берүү ишинин натыйжалары жөнүндө текшерилген маалыматтардын жыйындысы;

санариптик билим берүү ресурстары - интерактивдүү формада окутууну камсыз кылган окулуучу дисциплиналар жана (же) модулдар боюнча дидактикалык материалдар: фотосүрөттөр, видеоклиптер, статикалык жана динамикалык моделдер, виртуалдык реалдуулук жана интерактивдүү моделдөө объектери, үн жазуулары жана башка санариптик окуу материалдары.

2-бөлүк. Онлайн билим берүү уюмунун максаты жана милдеттери

Онлайн билим берүү уюмунун максаты билим берүү процессинин бардык катышуучуларынын өз ара аракеттенүүсү аркылуу онлайн окутуу ыкмасын колдонуу менен кесиптик билим берүү болуп саналат.

Онлайн билим берүү уюмунун максаттары:

- билим берүү чөйрөсүнүн иштеши үчүн шарттарды түзүү, окуучулардын жайгашкан жерине карабастан билим берүү программаларын же алардын бөлүктөрүн толук өздөштүрүүсүн камсыз кылуу;
- студенттерге заманбап санариптик технологияларды колдонуу менен онлайн режиминде билим берүү программаларын өздөштүрүү мүмкүнчүлүгүн берүү;
- ар бир адам үчүн жеткиликтүү сапаттуу кесиптик билим берүүнү камсыз кылуу;
- колдонулган технологияларга ылайык келген онлайн билим берүү уюмунун педагогикалык, илимий, билим берүү, административдик-чарбалык кызматкерлерин даярдоо деңгээлин камсыз кылуу;
- билим берүү процессине инновациялык механизмдерди киргизүү, билим берүү чөйрөсүн жакшыртуу боюнча чараларды ишке ашыруу;
- окуучунун ар тараптуу инсандык өнүгүүсүнө көмөк көрсөтүү;
- инклюзивдик билим берүүнүн принциптерин кеңейтүү жана колдонуу;
- билим берүү процессинин катышуучуларынын маалыматтык коопсуздугун камсыз кылуу.

3-бөлүк. Онлайн билим берүү уюмдарына онлайн окутууну өткөрүүгө талаптар

Онлайн окутуу ыкмасын колдонуу менен билим берүү программаларын ишке ашыруучу онлайн билим берүү уюмдарына төмөнкү талаптар коюлат:

- 1) Онлайн окутууну үзгүлтүксүз уюштуруу үчүн маалыматтык технологиялар инфраструктурасынын болушу - туруктуу тармактык байланыш, сервердик жабдуулар, маалыматтарды сактоо системалары, киберкоопсуздук системаларынын иштеши, Интернетке туташууну камсыз кылуучу байланыш каналдары, студентти идентификациялоо, кредит алуу үчүн аутентификация системалары; аныктоо системалары, онлайн текшерүү;
- 2) Билим берүүнү башкаруунун маалыматтык системасынын, анын ичинде веб-сайтты, билим берүү порталын, кредиттик билим берүүнүн автоматташтырылган системасын жана санариптик билим берүү ресурстарынын комплексин камтыган окууну башкаруу платформасынын иштеши;
- 3) Жеке маалыматтардын сакталышынын белгиленген деңгээлин камсыз кылуучу жеке маалыматтардын маалыматтык системаларында аларды иштеп чыгууда жеке маалыматтардын коопсуздугун жана коргоону камсыз кылуу талаптарынын негизинде системалардын маалыматтык коопсуздугун жана маалыматтарды коргоону камсыз кылуу стандарты жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдары.
- 4) Билим берүү процессин санариптик билим берүү ресурстары менен камсыз кылуу, онлайн курстардын иштеши (курстун структуралык дизайны, түзүлгөн окутуунун натыйжаларынын картасы, баалоо системасынын спецификациясы, индикаторлордун жана баалоо критерийлеринин сыпатталышы);
- 5) Билим берүү порталына жана окуу, маалымдама жана методикалык материалдарды камтыган маалыматтык системаларга, ошондой эле тестирилөө системасына жана ачык электрондук ресурстарга жана булактарга жетүү мүмкүнчүлүгүн студенттерге камсыз кылуу;
- 6) Билим берүү кызматтарын көрсөтүү боюнча санариптик кызмат көрсөтүүлөрдүн жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу: сабактардын жана экзамендердин электрондук графиги жана окуучулардын окуу жетишкендиктерине мониторингдин бардык түрлөрү, өзүн өзү баалоо системасы; электрондук китепкана; электрондук документ жүгүртүү;
- 7) Өзгөчө билим берүү муктаждыктары бар студенттерди дистанттык жана онлайн окутуу үчүн шарттарды камсыз кылуу;
- 8) Сапатты камсыздоонун ички системасына ылайык билим берүү кызматтарынын сапатына мониторинг жүргүзүү системасынын болушу;
- 9) Мамлекеттик сырларды коргоо жана жеке маалыматтарды коргоо жаатындагы Кыргыз Республикасынын мыйзамдарынын сакталышын камсыз кылуу.

4-бөлүк. Онлайн билим берүү уюмунун иштөө тартиби

Онлайн билим берүү уюму кесиптик билим берүү системасынын звенолорунун бири болуп саналат жана онлайн окутуу аркылуу кесиптик билим алуу укугун ишке ашыруу үчүн шарттарды түзөт.

Онлайн билим берүү уюму Кыргыз Республикасынын жарандык мыйзамдарына ылайык түзүлөт. Кесиптик-техникалык билим берүүнүн онлайн билим берүү уюмунун уставы Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан бекитилген кесиптик-техникалык билим берүү уюмунун типтүү уставынын негизинде иштелип чыгат.

Кесиптик-техникалык билим берүүнүн билим берүү программаларын ишке ашырууда онлайн билим берүү уюму тарабынан билим берүү иш-чараларын жүзөгө ашыруучу жер окуучулардын жайгашкан жерине карабастан, бул уюмдун жайгашкан жери болуп саналат.

Онлайн билим берүү уюму билим берүү ишмердүүлүгүнө лицензия алган учурдан тартып кесиптик-техникалык билим берүүнүн билим берүү программаларын ишке ашыруу укугун, аккредитациядан өткөндөн кийин квалификацияларды ыйгаруу жана орто кесиптик жана жогорку кесиптик билим жөнүндө мамлекеттик үлгүдөгү билим берүү документтерин берүү укугун алат.

Кызматкерлерге онлайн билим берүү уюмунда иш жүргүзүүдө сый акы Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү мыйзамдарына ылайык жүргүзүлөт.

Бөлүк 5. Онлайн билим берүү уюмунда окуу процессин уюштуруунун тартиби

Окуучуларды онлайн билим берүү уюмуна кабыл алуу Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү мыйзамдарына ылайык жүргүзүлөт.

Онлайн билим берүү уюму кесиптик билим берүүнүн тиешелүү деңгээлиндеги багыттары/адистиктери/кесиптери боюнча мамлекеттик билим берүү стандарттарынын негизинде билим берүү программаларын ишке ашырат.

Онлайн окутууну колдонуу менен окуу процесси билим берүү уюму тарабынан күндүзгү, сырттан (кечки), сырттан окуу формаларында, ээ болбогон кесиптердин жана адистиктердин Тизмесинде белгиленген чектөөлөрдү эске алуу менен жүзөгө ашырылат. күндүзгү (кечки), сырттан окуу формасына, Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан бекитилген экстернат формасына жол берилет.

Онлайн билим берүү уюму кесиптик билим берүүнүн тиешелүү деңгээлинин мамлекеттик билим берүү стандартына ылайык окуу жана/же класстык жүктөмдүн толук көлөмүн камсыз кылуу менен билим берүү программаларын же алардын бөлүктөрүн ишке ашырууга укуктуу.

Сырттан окууга жол берилбеген орто жана жогорку кесиптик билим берүүнүн адистиктерине жана адистиктерине онлайн режиминде билим берүү программаларын ишке ашырууга тыюу салынат.

Кесиптик башталгыч билим берүүнүн деңгээлинде онлайн окутуу аркылуу билим берүү программаларын ишке ашырууга IT технологиялар чөйрөсүндөгү кесиптерге гана уруксат берилет.

Онлайн окутуунун билим берүү программасы окутуунун асинхрондук жана синхрондук форматтарынын катышын чагылдырат, мында синхрондук класстардын катышы МООС колдонуу менен өздөштүрүлгөн дисциплиналарды кошпогондо, ар бир дисциплинанын жалпы көлөмүнүн 20% кем эмес.

Онлайн окутуу онлайн билим берүү уюмунун билим берүү порталы аркылуу ишке ашырылат, ага төмөнкүлөр кирет:

1) Курс элементтеринин орнотулган структурасын камтыган окутууну башкаруу системасы: окуунун натыйжаларын милдеттүү түрдө көрсөтүү менен дисциплиналар (сииллабустар) боюнча жумушчу окуу пландары жана окуунун натыйжаларына жетишүүнү текшерүүгө багытталган тесттик тапшырмалар, лекциялар, практикалык, лабораториялык тапшырмалар, курстар. баалоо саясаты, аудио, видеоконтент, электрондук документтер, сүрөттөр, медиа кызматтарга гипершилтемелер, электрондук китепкана, MOOC платформасы, билим берүү процессинин катышуучуларынын пикири үчүн жеткиликтүү корпоративдик каналдар, топтук сабактарды уюштуруу, мугалим-окуучу, студент-окуучу, мугалим-мугалим, администрация-студенттин өз ара аракеттенүүсү;

2) Студенттердин маалыматтарын башкаруу системасы: жеке кабинетке кирүү, окуу процессин башкаруу, анын ичинде академиялык жетишкендиктер, студенттердин катышуусу, окуу процессинин ачыктыгы, окутуунун асинхрондук жана/же синхрондуу форматын эске алуу менен окуу сабактарынын электрондук графиги. видеоконференция системасындагы онлайн курстарга же класстарга шилтемелер, академиялык дисциплиналар үчүн онлайн каттоо;

3) Илимий изилдөөлөрдү башкаруу системасы: илимий долбоорлордун, басылмалардын, илимий иштеп чыгуулардын, илимпоздордун жана изилдөөлөрдүн натыйжаларынын маалымат базасы.

Онлайн билим берүү уюму төмөнкүлөрдү камсыз кылат:

- студенттерди онлайн билим берүү уюмунун илимий ишмердигине жана социалдык-маданий жашоосуна тартуу;

- жумушчу окуу пландарына ылайык санариптик контентти онлайн билим берүү уюмунун билим берүү порталында жайгаштыруу;

- төмөнкү талаптарга жооп берген санариптик контенттин сапаты: толуктугу, көп түрдүүлүгү, педагогикалык дизайндын, мультимедиянын болушу;

- онлайн билим берүү уюмунун расмий платформасында MOOC колдонуу менен билим берүү программасынын жалпы кредиттеринин кеминде 10%ын өздөштүрүү жана (же) эл аралык билим берүү платформаларына жазылуу;

- онлайн окутууну өнүктүрүү үчүн башка билим берүү уюмдары менен өз ара аракеттенүү.

- мамлекеттик сырларды жана жеке маалыматтарды коргоо жаатындагы Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын сактоо.

Кабыл алуудан баштап бүтүрүүчүлөргө консультациялык колдоо көрсөтүү үчүн онлайн билим берүү уюму төмөнкүлөрдү камсыз кылат:

1) функционалдык милдеттеринин алкагында онлайн окутууда зарыл компетенцияларга ээ болгон административдик, башкаруучу, окутуучу, колдоочу жана колдоочу персоналдын болушу;

2) жеткиликтүү корпоративдик байланыш каналдарынын болушу;

3) онлайн билим берүү уюмунун расмий сайтында жарыяланган онлайн окутууну уюштуруу боюнча нускамалык материалдар;

4) онлайн билим берүү уюмунун санарип ресурстарын, ошондой эле окуу процессин презентациялоо менен студенттер үчүн адаптация жумалыгын уюштуруу.

Кабыл алуудан баштап бүтүрүүчүлөргө техникалык колдоо көрсөтүү үчүн онлайн билим берүү уюму төмөнкүлөрдү камсыз кылат:

1) санариптик инфраструктуранын жана санариптик платформалардын, онлайн окутууга тартылган мобилдик тиркемелердин болушу жана үзгүлтүксүз иштеши;

2) лицензиялык программалык камсыздоо менен, атайын бөлмөсү бар онлайн курстарды, электрондук ресурстарды студиялык чыгарууну камсыз кылган программалык-аппараттык комплекстин иштеши;

3) онлайн окутууга тартылган санариптик инфраструктуранын жана санариптик платформалардын маалыматтык коопсуздугу.

Кабыл алуудан баштап бүтүрүүчүлөргө усулдук колдоо көрсөтүү үчүн онлайн билим берүү уюму төмөнкүлөрдү камсыз кылат:

1) заманбап санариптик билим берүү технологияларын колдонуу, анын ичинде аралаш окутуу, микро жана адаптивдик окутуу, виртуалдык/кошумчаланган реалдуулук, геймификация;

2) онлайн окутууну уюштуруу үчүн окуу-методикалык материалдарды иштеп чыгуу;

3) санариптик платформаларда онлайн окутуу дисциплиналары боюнча окуу-методикалык материалдарды иштеп чыгуу жана жайгаштыруу.

Жеке маалыматтарды чогултуу, сактоо жана пайдалануу Кыргыз Республикасынын жеке маалыматтар чөйрөсүндөгү мыйзамдарынын талаптарын сактоо менен онлайн билим берүү уюмунда ички колдонуу үчүн гана жүзөгө ашырылат. Онлайн билим берүү уюму билим

берүү процессинин катышуучуларынын жеке маалыматтарынын купуялуулугу үчүн жоопкерчилик тартат.

Онлайн билим берүү уюму студенттердин жеке маалыматтарын Кыргыз Республикасынын аймагында жайгашкан серверлерде жайгаштырууну камсыздайт, алар ата мекендик провайдерлер жана/же онлайн билим берүү уюмунун IT адистери тарабынан башкарылат, колдоого алынат жана колдоого алынат.

Онлайн билим берүү уюму студент менен келишим түзөт, анда студенттин техникалык колдоосуна карата талаптар жана жеке маалыматтарды иштетүүгө макулдук берүү жана онлайн платформанын колдонуучу келишиминин шарттарын кабыл алуу каралган.

Өндүрүштүк окуу, илимий-изилдөө жана эксперименталдык жумуштар, илимий уюмдарда жана (же) уюмдарда тиешелүү тармактарда же иштин багыттарында илимий стажировкалар штаттык негизде жүзөгө ашырылат. Ишке ашырылып жаткан билим берүү программасынын өзгөчөлүгүнө жараша өндүрүштүк окуу, илимий-эксперименталдык иштерди, онлайн илимий стажировкаларды өткөрүүгө болот.

Окуучулардын сабакка катышуусуна жана жетишкендигине мониторинг онлайн билим берүү уюму тарабынан студенттердин саны, курстар, мазмун бирдиктери, конкреттүү курстарга же анын мазмунуна жетүү статистикасы, платформа логиндери, курстардагы активдүүлүктүн динамикасы, билим берүүнүн классификациясы боюнча аналитикалык отчетторду түзүү жолу менен жүзөгө ашырылат. баалар жана катышуу статистикасы.

Окуу процессинин натыйжалуулугуна мониторинг жана талдоо онлайн билим берүү уюму тарабынан студенттин жана мугалимдин санариптик изине байкоо жүргүзүү аркылуу ишке ашырылат.

Онлайн окууда жазуу иштеринин бардык түрлөрү академиялык ак ниеттүүлүк принциптерине ылайык карыз алуу үчүн милдеттүү түрдө текшерилет.

Окуучуларды орто жана жыйынтыктоочу аттестациялоонун формасы онлайн билим берүү уюму тарабынан өз алдынча аныкталат. Аралык жана жыйынтыктоочу баалоолорду онлайн режиминде өткөрүүдө онлайн прокторинг колдонулат.

Мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестацияга толук окуу планын жана билим берүү программаларын тийиштүү мамлекеттик билим берүү стандартынын талаптарынын деңгээлинде аяктаган окуучулар киргизилет. Онлайн билим берүү уюмунун бүтүрүүчүлөрүн мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестация жеке өзү же онлайн режиминде текшерүү системасы менен жүргүзүлөт.

Онлайн билим берүү уюму Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү ченемдик укуктук актыларына ылайык окуудагы жетишкендиктердин үзгүлтүксүз мониторингин, студенттердин аралык жана жыйынтыктоочу аттестациясын жана бүтүрүүчүлөрдүн мамлекеттик жыйынтыктоочу аттестациясын жүргүзөт.

Онлайн билим берүү уюму билим берүү порталынын, билим берүү программаларынын жана (же) дисциплиндердин/модулдардын, санариптик контенттин жана онлайн окутууга тартылган мугалимдердин сапатына карата студенттер арасында анкета жана (же) сурамжылоо жүргүзөт.

Онлайн билим берүү уюмунун студенттерин которуу, окуудан чыгаруу жана калыбына келтирүү Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү мыйзамдарына ылайык жүзөгө ашырылат.

6-бөлүк. Онлайн билим берүү процессинин катышуучулары

Онлайн билим берүү уюмундагы окуу процессинин катышуучулары студенттер жана педагогикалык жамаат болуп саналат.

Кабыл алууда онлайн билим берүү уюму абитуриенттерди онлайн окутуу ыкмасын колдонуу менен окуу процессин жөнгө салуучу устав жана башка документтер менен тааныштырууга милдеттүү.

Окуучулардын жана окутуучулардын укуктары жана милдеттери онлайн билим берүү уюмунун уставы жана Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү мыйзамдары менен белгиленет.

Онлайн билим берүү уюмунда акыркы 3 жыл ичинде жалпы көлөмү 72 сааттан кем эмес IT компетенттүүлүгү, он-лайн режиминде окутуунун ыкмалары жана технологиясы жаатында квалификацияны жогорулатуу курстарынан өткөн мугалимдерге уруксат берилет.

Онлайн билим берүү уюмундагы тартип билим берүү процессинин бардык катышуучулары тарабынан адамдык ар-намысты сыйлоонун негизинде сакталат.

7- бөлүк. Онлайн билим берүү уюмун башкаруу

Онлайн билим берүү уюмун башкаруу Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү мыйзамдарына, ушул Жобого жана онлайн билим берүү уюмунун уставына ылайык анын жетекчиси тарабынан жүзөгө ашырылат.

Онлайн билим берүү уюмуна түз жетекчилик кызматка дайындоо жана кызматтан бошотуу Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү мыйзамдарына ылайык жүзөгө ашырылат.

Педагогикалык жана башка кызматкерлерди кызматка дайындоо жана бошотуу Кыргыз Республикасынын эмгек мыйзамдарына жана Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү мыйзамдарына ылайык онлайн билим берүү уюмунун жетекчиси тарабынан ишке ашырылат.

Онлайн билим берүү уюмундагы биргелешип башкаруунун формалары болуп педагогикалык жана илимий кеңештер, камкорчулар кеңеши, ата-энелер комитети жана башка кеңештер саналат.

Онлайн билим берүү уюмунда биргелешип башкаруу органдарын шайлоо тартиби жана алардын ыйгарым укуктары Кыргыз Республикасынын билим берүү чөйрөсүндөгү мыйзамдарына ылайык онлайн билим берүү уюмунун уставында аныкталат.

8-бөлүк. Онлайн билим берүүнү каржылоо

Онлайн билим берүү уюму үчүн мүлктүк жана каржылык ресурстарды түзүү булактары болуп төмөнкүлөр саналат:

- республикалык жана жергиликтүү бюджеттер;
- уюштуруучу катары чыккан жеке жана юридикалык жактардын, чет мамлекеттердин жана жарандардын каражаттары;
- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында тыюу салынбаган киреше алып келүүчү бюджеттен тышкаркы иштерден онлайн билим берүү уюмунун өздүк каражаттары;
- депозиттер боюнча кирешелер;
- жеке жана юридикалык жактардан, анын ичинде чет өлкөлүктөрдөн ыктыярдуу чегерилген каражаттарды, кайрымдуулуктарды жана максаттуу төгүмдөрдү;
- кредиттер;
- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына карама-каршы келбеген башка булактардан.

Окуу акысынын өлчөмү билим берүү чөйрөсүндөгү мыйзамдарга ылайык онлайн билим берүү уюмунун жетекчиси тарабынан бекитилет.

9- бөлүк. Эл аралык кызматташтык

Онлайн билим берүү уюму Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте чет өлкөлүк ишканалар (мекемелер, уюмдар) менен түз байланыш түзүүгө жана банктык-кредиттик мекемелерде валюталык эсептерге ээ болууга укуктуу.

10-бөлүк. Онлайн билим берүү уюмун жоюу жана кайра уюштуруу

Окуу жылынын аягында онлайн билим берүү уюму жоюлганда же кайра түзүлгөндө, уюштуруучу студенттерди алардын ата-энелери (мыйзамдуу өкүлдөрү) менен макулдашуу боюнча башка онлайн билим берүү уюмдарына которуу жоопкерчилигин өзүнө алат.

Онлайн билим берүү уюмун кайра уюштуруу жана жоюу Кыргыз Республикасынын Граждандык кодексинде жана “Юридикалык жактарды, филиалдарды (өкүлчүлүктөрдү)

мамлекеттик каттоо жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамында белгиленген тартипте жүзөгө ашырылат.

Тиркеме 3

ОКУУ МЕКЕМЕЛЕРИНИН ЖАЛПЫ ЖАРЫКТАНДЫРУУСУНА ТЕХНИКАЛЫК ТАЛАПТАР

	МААЛЫМАТ БАРАКЧАСЫ	
A.	АТАЛЫШЫ: Жалпы ички жарыктандыруу үчүн LED менен лампалар.	
B.	КЫСКАЧА СҮРӨТТӨМӨСҮ ЖАНА МАКСАТЫ: 1) Коомдук имараттарды жалпы жарыктандыруу үчүн светодиоддору бар лампалар. 2) Светодиоддук лампалар ошондой эле капиталдык оңдоодо жана объектилерди модернизациялоодо лампаларды флуоресценттик же ысытуу лампалары менен түздөн-түз алмаштырууга арналган.	
	Параметрдин аталышы жана функциясы	Талап кылынган параметрдин мааниси
C.	ТЕХНИКАЛЫК ПАРАМЕТРЛЕР	
	Жарык булагынын түрү	Светодиоддук LED
	Күчтүүлүгү, Вт	типтүү лампанын күчү нормалдаштырылган жарык чыгарууну эске алуу менен көрсөтүлөт
	Бекитүү түрү	Асма / бетине орнотулган / оңдоого коюлган/ универсалдуу
	Номиналдуу чыңалуу, В	220 же 230
	Габариттер (узундугу, бийиктиги, кеңдиги), мм	Коопсуздуктун чектелген өлчөмдөрү (ДхБхК мм) же монтаждын учурдагы шарттарына ылайыктуу жарык берүүчүнүн өлчөмдөрү (жарык берүүчү кабардын жогорку өлчөмү же башка шарттарга ылайык.

	Веси, кг	Белгиленген шыптын же көтөрүүчү беттин конструкциясы үчүн жарык берүүчүнүн максималдуу салмагы көрсөтүлөт.
	Корпустун түсү	Керектүү түс же уруксат берилген түстөрдүн тизмеси көрсөтүлөт.
	Жарыктын корпусунун материалы.	Чырактын корпусунун кайра иштетүүгө жана экинчи жолу колдонууга жарактуу материалы көрсөтүлөт. Проекттик документтеги типтүү чырактын корпус материалы көрсөтүлүшү мүмкүн.
	Жарыктын чачыраткычынын түрү.	«Чагылдырылган жарык» чырактары үчүн ‘рассеиватордун’ түрүн көрсөтпөөгө уруксат берилет.
	Күч коэффициент.	10 Вттан жогорку кубаттуулуктагы чырактар үчүн 0,9дан кем эмес; 10 Вт же андан төмөн кубаттуулуктагы чырактар үчүн 0,7ден кем эмес.
	Жарык агымы, лм	Жарык берүү деңгээлин көздөгөн нормага жооп берген минималдуу жарык агымын көрсөтүү керек.
	Түс температурасы (корреляцияланган)., К	Билим берүү мекемелери үчүн уруксаат берилген түс температурасы 3000 ден 4000 К чейин болушу керек.
	Жарык берүү индекси	80ден кем эмес
	Жарык берүү жөндөмдүүлүгү, лм/Вт	90дон кем эмес
	Жарык күчүнүн курсу (ЖКК)	ГОСТ Р 54350-2015 боюнча стандарттык КСС түрү же типтүү жарык берүүчү түзмөктүн КСС формасы (полярдык координаттарда) көрсөтүлөт.

	Жаркырактыкты чектөө аймагы же/жана коргоочу бурч, ° (градус)	Жарыктык чектөөлөрү зонасы 0° дан 90° га чейин.
	Жаркырактыкты чектөө аймагында габариттик жарыктык, кд/м ²	Габариттик жарыктык 5000 кд/м ² ашпашы керек. Балдар бакчалары жана ооруканалардын палаткалары үчүн жарыктык 2000 кд/м ² ашпашы керек.
	Жарык берүүчү каражаттын номиналдуу жарыктандыруучу өзгөчөлүктөрүн сактап калуучу чыңалуу диапозону, В	176 - 264
	Энергия берүү тармагынын жыштыгы, Гц.	50
	Туруктуу ток менен энергия берүү тармагына туташканда иштөө жөндөмдүүлүгү, В.	
	Нымдуулукка жана чүпөгө каршы коргоо даражасы.	Нормалдуу чөйрөдө жайгашкан жайлар үчүн кеминде IP20 жана жогору вологий чөйрөдө жайгашкан жайлар үчүн кеминде IP54.
	Жарык агымынын пульсттук коэффициенти, %.	10дон ашык эмес
	Электр тогунан жабыркоодон коргоо классы.	I же II
	Авариялык электр энергиясы берүүчү блоктун болушу.	Бул талап авариялык жарык берүү системасында, энергиянын резервделүүсүз колдонулган жарык берүүчүлөр үчүн белгиленет.
	Ремонт учурунда энергия булагын алмаштырууга же жарык агымын башкаруу функциясы (диммирлөө) менен энергия булагын орнотууга конструктивдик мүмкүнчүлүктүн болушу.	
D.	КООПСУЗДУК ЖАНА САПАТКА КОЙГОН ТАЛАПТАР	
	ТР ТС 04/2011 жана ТР ТС 020/2011 талаптарына шайкештигин тастыктоо сертификаты.	

Е.	ТЕХНИКАЛЫК КЫЗМАТ КӨРСӨТҮҮ ЖАНА ЖАКТООГО ТАЛАПТАР.	
1.	Колдонуу мөөнөтү (кызмат мөөнөтү).	10 жылдан кем эмес
2.	Кепилдик мөөнөтү.	3- жылдан кем эмес
3.	Колдонуу боюнча нускамалар.	Бар болуу

МЕКЕМЕЛЕРДИН АЙМАКТАРЫН ЖАШЫЛДАНДЫРУУ ҮЧҮН ТӨМӨНКҮ КОЛДОНУУГА - ТЕХНИКАЛЫК ТАЛАПТАРЫ.

	ТЕХНИКАЛЫК СПЕЦИФИКАЦИЯ (талаптар)
А.	АТАЛЫШЫ: Мекемелдин аймактарын жашылдандыруу үчүн орто жана төмөн бойлуу дарактардын көчөттөрү, түрлөрү: • Сорттук мөмө-жемиш дарактары (мектептердин мөмө бакчаларын уюштуруу учурунда); • Класикалык абрикос; • Чөпсүз гүлдөгөн кичине мөмөлүү алмалар, өрүктөр, вишнелердин сорттору; • Шелковица; • Сирень (жогорку сорттор); • Кыш талдары (А. алтайский, А. жумшак, А. сливалык, ж.б); • Сириялык гибискус; • Чөлдүк (ташыбай, татар, төрт өлчөмдүү); • жийде; • Класикалык өрүк ; • Европалык церцис; • Черемухи (1. магалебка, 2. виргин, 3. классикалык, 4. кисте тектүү); • Согдий ясени.
В.	КЫСКАЧА СҮРӨӨТТӨМӨСҮ ЖАНА МАКСАТЫ Бул микроклиматта мурда сыналган түрлөрдүн сортторун тандоо маанилүү. Көчөттөр ошол эле микроклиматта өстүрүлгөн же өнүктүрүлгөн болушу керек. Чет өлкөлөрдөн өстүрүлгөн декоративдик сорттор жана формалар, анын ичинде жабык тамыр системасы бар декоративдик чоң дарактар да колдонууга болот. Бул учурда мындай көчөттөрдүн жалпы саны жалпы көчөттөрдүн 40% дан ашпашы керек. Түрлөр узак жашоого жөндөмдүү болушу керек, мүмкүн болсо декоративдүү гүлдөөчү же жалбырактуу өсүмдүктөр, кеңири таажы түзө алган. Ал эле эмес, кышкы мезгилде куштарга азык берүүчү мөмө берүүчү түрлөрдү отургузуу маанилүү. Орта жана төмөн бою бар дарактардын көчөттөрүнүн ортосундагы аралык 3 метрден кем болбошу керек. Космостук отургузуулар үчүн ар кандай жаштагы көчөттөрдү колдонууга уруксат берилет. Ачык жерлерге отургузуу учурунда ар кандай категориядагы көчөттөр колдонууга болот. Эгерде мурунтан эле дарактар бар аймакка отургузуу керек болсо, дарактарды жаңылоону көздөгөндө, чоң көчөттөрдү отургузуу керек.

	Параметрлердин аталышы жана функциялары	Талап кылынган параметрдин мааниси	
C .	ТЕХНИКАЛЫК ПАРАМЕТРЛЕР		
		Ачык аянттар үчүн	Аңгемелердин көлөмүнө бактардын астында отургузуу учурунда
	Көчөттүн бийиктиги (см)	120 ашык	200 ашык
	Сабактын бийиктиги (см)	50-100	100-150
	Скелет бутактарынын саны (даана)	3төн кем эмес	бдан ашык
	Тамыр моюнунан 20 см бийиктикте магистралдык айлана (см)	4 ашык	8 ашык
	Кесек өлчөмү кем эмес (диаметри (см) * тереңдик (см)	20 30	40 40
D.	КООПСУЗДУК ЖАНА САПАТ БОЮНЧА ТАЛАПТАР		
1.	Кыргыз Республикасында сатып алууда, жүктү жеткирүүдө карантиндик сертификаттын болушу.		
2.	Экспорттоочу өлкөнүн ыйгарым укуктуу органы тарабынан берилген эл аралык фитосанитардык сертификаттын болушу (Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары көчөттөрдү жеткирүү үчүн)		
3.	Скелет бутактары жылмакай жана бирдей таралган		
E.	КӨЧӨТТӨРДҮ ТАШУУ ТАЛАПТАРЫ		
1.	Этикеткасы ар бир бутакта же бир сорт/түрдүн ар бир боосунда бириктирилген белги менен.		
2.	Ар бир боо - полиэтилен менен жана башка материалдары менен таңылып, отургузуу алдында кургашынан жана ташуудан корголот.		

МЕКЕМЕЛЕРДИН АЙМАКТАРЫНДА ЖАШЫЛДАШТЫРУУНУ УЮШТУРУУ ҮЧҮН
ЖОГОРКУ ЖАНА ОРТО БОЙЛУУ БАДАЛДАРДЫН КӨЧӨТТӨРҮНӨ ТЕХНИКАЛЫК
ТАЛАПТАР

	ТЕХНИКАЛЫК СПЕЦИФИКАЦИЯ
А.	АТАЛЫШЫ: Институттук аймактарды жашылдандырууну уюштуруу үчүн бийик жана орто бадал түрлөрүнүн көчөттөрү Сунушталган түрлөрү: • аморфа бадал; • Барбарис; • Белая Давида (сорт); • Гортензия (<i>G. arborescens</i>, <i>G. paniculata</i>) - жарым-жартылай көлөкөдө жана оптималдуу сугаруу менен гана; • Калина гордовина; • Калина жалпы; • Калина жалбырактары жана анын формалары (сары жалбырактуу, кызыл жалбырактуу); • сирень гүлүнүн ассорти сорттору; • Алтын карагат; • Форсития (Ф. жашыл, Ф. салбырап); • жапон айвасы; • Чубушник (Ч. таажы, Ч. мол гүлдөө); • Роза гүлүнүн бийик сорттору
В.	КЫСКАЧА СҮРӨТТӨМӨСҮ ЖАНА МАКСАТЫ Берилген микроклиматта мурда текшерилген түрлөрдүн сортторун тандоо маанилүү. Көчөттөрдү ушундай микроклиматта өстүрүү же багуу керек. Республиканын чегинен тышкары питомниктерде өстүрүлгөн өсүмдүктөрдүн декоративдик сортторунун жана формаларынын көчөттөрү алгылыктуу. Бул учурда, бул көчөттөрдүн жалпы саны жалпы санынын 40% ашпоого тийиш. Түрлөр бышык болушу керек, жакшыраак кооздук гүлдөө, көлөмдүү таажы түзө алат. Кышында канаттууларды азыктандыруучу мөмөлүү түрлөрдү отургузуу маанилүү. Бийик бадалдардын көчөттөрүнүн ортосундагы аралык 1,5 метрден ашык болушу керек. Аралаш көчөттөр үчүн ар кандай курактагы көчөттөрдү отургузууга уруксат берилет. Ачык жерлерде отургузууну уюштурууда, ар кандай категориядагы көчөттөр кабыл алынат. Учурдагы дарак катмарына отургузууда чоңураак көчөттөрдү отургузуу зарыл.

	Параметрдин аталышы жана функциялары	Талап кылынган параметрлердин мааниси	
C.	ТЕХНИКАЛЫК ПАРАМЕТРЛЕР		
		Ачык жерлер үчүн	Аңгемелердин көлөмүнө бактардын астында отургузуу учурунда
1.	Көчөттүн бийиктиги (см)	120 ашык	200 ашык
2.	Сабактын бийиктиги (см)	50-100	100-150
3.	Бутактарынын саны (даана)	3төн кем эмес	бдан ашык
D.	КООПСУЗДУК ЖАНА САПАТ БОЮНЧА ТАЛАПТАР		
1.	Кыргыз Республикасында сатып алууда, жүктү жеткирүүдө карантиндик сертификаттын болушу.		
2.	Наличие фитосанитарного сертификата международного образца, выданным уполномоченным органом страны экспортера (при поставках саженцев за пределами Кыргызской Республики)		
3.	сөңгөгүнүн жана скелет бутактарынын бирдей таралышы		
E.	КӨЧӨТТӨРДҮ ТАШУУ ТАЛАПТАРЫ		
1.	Ар бир боодо же бир эле сорттогу/түрдөгү ар бир биркалары бар боону белгилөө		
2.	Кесек же бош тамыры бар боону полиэтилен жана башка таңгактоочу материалдар менен байланып (көчөттөрдү отургузуудан мурда аба ырайынан жана кургап кетүүдөн коргоо үчүн) уюштурулат		

БАДАЛДУУ КӨЧӨТТӨРДҮ ОТУРГУЗУУ же ЖАШЫЛДАНДЫРУУ МАКСАТЫНДА
БИЛИМ БЕРҮҮ МЕКЕМЕЛЕРИНЕ ТЕХНИКАЛЫК ТАЛАПТАР

	ТЕХНИКАЛЫК ТАЛАПТАР	
A.	АТАЛЫШЫ: Бак-дарактардын жана бадалдардын көчөттөрүн отургузууда (жашылдандыруу) мекемелердин аймактарына тосмолорду куруу керек Сунушталган түрлөрү: ● Карагай-терек; ● долоно; ● Скват карагай, элмовик; ● Кайын; ● Ак терек; ● Розалар;	
B.	КЫСКАЧА СҮРӨТТӨМӨ ЖАНА МАКСАТЫ Берилген микроклиматта мурда текшерилген түрлөрдүн сортторун тандоо маанилүү. Көчөттөр окшош микроклиматта өстүрүлүшү керек. Түрлөр кыркылганда оңой бутактанып, жыш таажы түзүшү керек, шаардык чөйрөгө туруштук берип, убактылуу кургап же ашыкча суу ташкынына туруштук бериши керек. Көчөттөрдүн саны 10-30 см отургузуу кадамдары менен эсептелет.	
	Параметрдин аталышы жана функциялары	Талап кылынган параметрлердин мааниси
C.	ТЕХНИКАЛЫК ПАРАМЕТРЛЕР	
1.	Көчөттүн бийиктиги (см)	20-50
2.	Скелеттин бутактарынын/дөңгөлөктөрүнүн саны (даана)	3-10
3.	Кесек өлчөмү кем эмес (диаметри (см) * тереңдик (см)	Кесеси жок бош (топурагы жок) тамырга жол берилет
D.	КООПСУЗДУК ЖАНА САПАТ БОЮНЧА ТАЛАПТАР	

1.	Кыргыз Республикасында сатып алууда, жүктү жеткирүүдө карантиндик сертификаттын болушу.
2.	Экспорттоочу өлкөнүн ыйгарым укуктуу органы тарабынан берилген эл аралык фитосанитардык сертификаттын болушу (Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары көчөттөрдү жеткирүү үчүн)
Е.	ПАРТИЯНЫ ТАШУУГА ТАЛАПТАР
1.	Ар бир тулкуда же бир эле сорттогу/түрдөгү ар бир партияда биркалары бар боону (бир нече танылган көчөт) белгилөө
2.	Кесек же жылаңач тамыры бар көчөттөрдү полиэтилен жана башка таңгактоочу материал менен таңылган (отургузуунун алдында кесектерди жана тамырларды аба ырайынан, кургап кетүүдөн коргоо үчүн) уюштурулат

**УЗУН БАК-ДАРАКТАР КӨЧӨТТӨРДҮ ОТУРГУЗУУ же ЖАШЫЛДАНДЫРУУ
МАКСАТЫНДА БИЛИМ БЕРҮҮ МЕКЕМЕЛЕРИНЕ ТЕХНИКАЛЫК ТАЛАПТАР**

	ТЕХНИКАЛЫК СПЕЦИФИКАЦИЯ
А.	АТАЛЫШЫ: ● Институттук аймактарды жашылдандыруу иштерин уюштуруу үчүн ийне жалбырактуу дарактардын бийик түрлөрүнүн көчөттөрү ● Сунушталган түрлөрү: ● Тикенектүү карагай; ● Тикенектүү көк карагай; ● Норвегия карагайы; ● Ак пихта; ● Пихта (Нордман же Кавказ); ● Сибирь пихтасы; ● Дугласиан дарагы; ● Шотландия карагайы; ● Паллас карагайы -Крым; ● Австриялык кара карагай; ● Туя; ● Кызыл кедр; ● Кадимки арча.

В.	КЫСКАЧА СҮРӨТТӨМӨСҮ ЖАНА МАКСАТЫ Берилген микроклиматта мурда текшерилген түрлөрдүн сортторун тандоо маанилүү. Көчөттөрдү ушундай микроклиматта өстүрүү же багуу керек. Декоративдүү өсүмдүктөр катары ийне жалбырактуу өсүмдүктөр пайдаланылат жана аймактагы бак-дарактардын жана бадалдардын жалпы санынын 40%дан ашпаганын түзүүгө тийиш (карагайлуу токойлорду түзүүдө карагайларды кошпогондо).	
	Параметрдин аталышы жана функциялары	Талап кылынган параметрлердин мааниси
С.	ТЕХНИКАЛЫК ПАРАМЕТРЛЕР	
1.	Көчөттүн бийиктиги (см.)	100-150 / 150-250
2.	Кесек өлчөмү (диаметри (см) * тереңдик (см))	40*30 / 50*40
D.	КООПСУЗДУК ЖАНА САПАТ БОЮНЧА ТАЛАПТАР	
1.	Кыргыз Республикасында сатып алууда, жүктү жеткирүүдө карантиндик сертификаттын болушу.	
2.	Экспорттоочу өлкөнүн ыйгарым укуктуу органы тарабынан берилген эл аралык фитосанитардык сертификаттын болушу (Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары көчөттөрдү жеткирүү үчүн)	
E.	КӨЧӨТТӨРДҮ ТАШУУ ТАЛАПТАРЫ	
1.	Ар бир тулкуда же бир эле сорттогу/түрдөгү ар бир партияда же боодо биркалары бар партияны белгилөө	
2.	Кесектер жыш, нымдуу, жана полиэтиленге оролгон (отургузулганга чейин кесектерди аба ырайынан жана кургап кетүүдөн коргоо үчүн) уюштуруу	

КЫСКА жана ЖАПЫЗ ӨСҮҮЧҮ ИЙНЕ ЖАЛБЫРАКТУУ КӨЧӨТТӨРДҮ ОТУРГУЗУУ
же ЖАШЫЛДАНДЫРУУ МАКСАТЫНДА БИЛИМ БЕРҮҮ МЕКЕМЕЛЕРИНЕ
ТЕХНИКАЛЫК ТАЛАПТАР

	ТЕХНИКАЛЫК ТАЛАПТАР	
A.	АТАЛЫШЫ: Мекемелердин аймактарын көрктөндүрүү иштерин уюштуруу үчүн жапыз ийне жалбырактуу дарактардын көчөттөрү Сунушталган түрлөрү: ● арча горизонталдуу; ● Сардженттин арчасы; ● казак арчасы; ● Чыгыш жалпак чөптөрү, биота (аз өсүүчү формалары жана сорттору); ● Тоо карагайы (жаман өсүүчү формалары жана сорттору); ● Туя (аз өсүүчү формалары жана сорттору).	
B.	КЫСКАЧА СҮРӨТТӨМӨСҮ ЖАНА МАКСАТЫ Берилген микроклиматта мурда текшерилген түрлөрдүн сортторун тандоо маанилүү. Көчөттөрдү ушундай микроклиматта өстүрүү (же багуу) керек. Аллеяны жана үзгүлтүксүз отургузууну уюштурууда бутактарынын саны бирдей болгон көчөттөрдү тандоонун маанилүүлүгүн көрсөтүү зарыл.	
	Параметрдин аталышы жана функциялары	Талап кылынган параметрлердин мааниси
C.	ТЕХНИКАЛЫК ПАРАМЕТРЛЕР	
1.	Көчөттүн бийиктиги (см.)	Сатып алуучу уюм тарабынан аныкталат, түрүнө жараша
2	Чокуларынын кенейиши	Сатып алуучу уюм тарабынан аныкталат, түрүнө жараша
3.	Бутактын өлчөмү (диаметр (см.) * тереңдик (см.))	30*30
D.	КООПСУЗДУК ЖАНА САПАТ БОЮНЧА ТАЛАПТАР	

1.	Кыргыз Республикасында сатып алууда, жүктү жеткирүүдө карантиндик сертификаттын болушу.
2.	Экспорттоочу өлкөнүн ыйгарым укуктуу органы тарабынан берилген эл аралык фитосанитардык сертификаттын болушу (Кыргыз Республикасынын чегинен тышкары көчөттөрдү жеткирүү үчүн)
Е.	ПАРТИЯНЫ ТАШУУГА ТАЛАПТАР
1.	Ар бир тулкуда же бир эле сорттогу/түрдөгү ар бир партияда же боодо биркалары бар партияны белгилөө
2.	Кесектер жыш, нымдуу, чепке жана полиэтиленге оролгон (отургузулганга чейин кесектерди аба ырайынан жана кургап кетүүдөн коргоо үчүн)

Кошумча, сиз башка университеттердин “Green University Guide” тажрыйбасын үйрөнө аласыз. Мисалы:

- 1) The International Alliance of Research Universities (IARU) - 2007 жылы түзүлгөн - AUSTRALIAN NATIONAL UNIVERSITY; ETH ZURICH; NATIONAL UNIVERSITY OF SINGAPORE; PEKING UNIVERSITY; UNIVERSITY OF CALIFORNIA; BERKELEY; UNIVERSITY OF CAMBRIDGE; UNIVERSITY OF COPENHAGEN; UNIVERSITY OF OXFORD; THE UNIVERSITY OF TOKYO; YALE UNIVERSITY.
https://www.iaruni.org/images/stories/Sustainability/IARU_Green_Guide_for_Universities_2014.pdf
- 2) GREENING UNIVERSITIES TOOLKIT. TRANSFORMING UNIVERSITIES INTO GREEN AND SUSTAINABLE CAMPUSES. United Nations Environment Programme, 2013
https://wedocs.unep.org/bitstream/handle/20.500.11822/11273/Greening_unis_toolkit_Single_Page.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- 3) GreenMetric World University Ranking 2016.
<https://greenmetric.ui.ac.id/wp-content/uploads/2015/07/UI-Greenmetric-Guideline-2016.pdf>
- 4) U-GREEN Guidelines for Education and Training Institutions.
<https://www2.ual.es/u-green/wp-content/uploads/2023/06/U-GREEN-GUIDELINES-V2.pdf>